

VUC-lærerens praksis i centrum

Atlea Lind, ph.d. i uddannelsesforskning, kandidat i generel pædagogik, folkeskolalærer, lærerbogsforfatter, Aarhus universitet.

Aktuel ph.d.-projekt sætter VUC-lærerne på AVU og HF-uddannelserne i centrum. Afhandlingen "Lærerens verden – almendidaktiske refleksioner over klasserumsforløbet" har særligt fokus på, hvordan undervisningens udfordringer håndteres.

■ Min forskning ligger i tråd med de seneste perspektiver på VUC-lærerens nye rolle fx beskrevet i Voksenuddannelse nr. 112.¹ Når nyretningen af lærerrollen relateres til den nye kursisgruppe er det fordi, at gruppen fremkalder særlige udfordringer, og fordi der stilles store forventninger til VUC-skolernes gennemførelsesprocenter og kursistopnågsdiversitet.

Nye pædagogiske tiltag ses som et uomviste- ligt vilkår, men her er min aktuelle forskning ikke udelukkende et bud på handleansviningen, snarere en afdækning et spæderisk dybere. Først må vi vide mere om, hvordan lærerens arbejde opleves og håndteres under disse nye forhold. Målræthedens må tage afsæt i den praksis, der ønskes forbedret, styrket eller fornyet. Heri udgør ph.d. afhandlin- gen en værdifuld brøk.

Forskningens afsæt

VUC-skolerne udgør en betydningfuld rolle som inddelt mellem almene kvalificerende uddannelses- tilbud, arbejdsmarkedet samt videreuddannelse.² Med den uhomogene kursismasse, hvor en stor del af kursisterne falder fra studierne, er det vigtig- tigt at undersøge, hvordan VUC-lærerne tackler undervisningens udfordringer; og hvorvidt og i hvilken grad lærerens praksis udgør et didaktisk læringspotentiale. Hertil vil den opmærksomme læser svare at enhver praksis i sig selv udgør et potentielt læringsrum, eftersom praktikerne agerer til daglig heri og uendevs finder handlemåder og strategier for sin praksisudførelse. Men spørgsmålet er om og hvordan VUC-lærerne udnytter det potentielle praksis alene har at tilbyde?

I ph.d.-projektets empiriske del undersøger jeg, hvordan 10 VUC-lærere opfatter og forstår deres egen praksis. Genstandsfeltet er her deres infor- melle og erfaringsbaserede praksis set i relation til de didaktiske kompetencer, der er i spil i undervis- ningssammenhænge. Det er væsentligt at så fast, at målet er at opnå indsigt i, hvordan udfordrin- ger opfattes og håndteres af læreren selv, både før, under og efter selve undervisningssituationen. Undersøgelsen går i den forstand lidt modat store dele af tidens tendens, der fokuserer på lærerens store eller lille indflydelse på kursisternes fremme- de, karakterer, sociale kompetencer, undersøgt gen- nem frafaldsanalyser, kursistrytologianalyser eller undervisningsmetodehæftelser.³ Min undersøgelse synger heller ikke med i evidensbølgens kor, hvor målt i teacher effectiveness er rammesættende. Projektet bygger i stedet videre på forskning i lærerens praksis, på den antagelse, at lærerne ud- vikler en praksisviden i deres praksis både gennem intuition og refleksion. Som Michael Eraut ud- trykker det: "Professionals continually learn on the job, because their work entails engagement in

a succession of cases, problems or projects which they have to learn about".⁴ Forskning i lærerens praksis læring og teachers thinking feltet har vist, at erfaringernes og overbevisningernes betydning for lærerens pædagogiske handlinger og overvejel- ser er determinerende for deres praksis. Med denne indsigt in mente og ud fra den realitet, at størstedelen af lærerens karriere foregår som chef i eget klasserum, må praksis inkluderes som en mulig læringsarena, der er værd at undersøge.

Projektets empiriske afsæt

Projektet rummer dels et teoretisk og dels et empi- risk studie i voksenlærerens praksis. Den empiri- ske del er forankret på et af landets 31 VUC'er i form af en kvalitativ dybdegående undersøgelse af 10 VUC-læreres overvejelser og handlinger. Resultaterne er fremkommet via en deskriptiv fænom- nologisk inspireret analyse og dernæst via en vurdering af de deskriptive fund via en didaktisk argumentationsanalyse. Resultaterne herfra bidra- ger i almen pædagogisk forstand til oplysning om VUC-lærerne, som en lærergruppe med et hav af didaktiske udfordringer, de forventes at håndtere. Dog kan undersøgelsens resultater ikke påberåbe sig generaliseringer, grundet omfanget af lærer- antallet i datamaterialet, men via dybde kan der påpeges mønstre, som viser sig at afspejle visse ligheder med andre undersøgelsesresultater på VUC-feltet nævnt indledningsvist.

I bestræbelserne på at indlange kompleksiteten og det uudtalte – inden for den Schönschump og Polanyis intuitivt tavsse balancetæske – rettes blik- ket på praksis ud fra en metodisk triangulering bestående af lærerens refleksionsnotat, inter- views samt observationsnotat.

Konklusioner fra den empiriske del

Analyserne af undersøgelsens fænomnologiske del viser, at VUC's klasserum fordrer konsekvent og konstant undervisningsdifferentiering og me- roderation; at lærerens inklusionspædagogiske tilgange afspejler forskellige roller som søger at

opfylde de mange behov. Lærerne spænder nemlig bredt mellem flere roller. På den ene side er de styrrende både i valg af form og indhold og i kraft af deres autoritetsposition i relation til at rette- sætte adfærd og taleform, fx i form af en formyn- dertisk, kontrollerende sanktionsudøvelse. På den anden side er lærerne samtidig også inkluderende, empatisk, omsorgsfulde, støttende og til tider sokratiske i deres tilgang.

Lærerne oplever væsentlige udfordringer af forskelligartet karakter; og herved bliver det tydeligt, at det ikke er en tilstrækkelig løsning at forskrive en undervisningsmetode frem for en anden; dette sikrer ikke i sig selv, at læreren kan analysere sin tilgang og ændre herpå.

Undersøgelsen viser også, at lærerne oplever dilemmaer og paradokser, der manifesterer sig som afmangstfølelser og uforløste spændinger i et klasserum med unge og voksne myndige borgere, der ifølge uddannelsens bekendtgørelser bør føres ud af deres selvforlydte umyndighed. Som en af de mandlige hf-lærere skriver i sit reflek- sionsnotat:

"Det bedste jeg kunne finde på var at forsøge at disciplinere ("nu prøver vi lige", "Mikkel nu skal du høre efter" osv.). Det endte jeg med at jeg smed en af de forenaltale fyre ud. Herefter var der ro, ro som på en kirkegård. Operationen lykkedes men patienten døde.... (...) Jeg følte mig taget på sengen, havde ingen kort at spille udover at vise, hvem der bestemmer på holdet".

Myndighedsaspektet i Kantiansk forstand er således også et pædagogisk paradoks for en vok- senunderviser. De dilemmaer, som den inklusions- pædagogiske tilgang skaber, betyder, at vi i VUC- regi må se på voksenundervisningen fra en ny og anden vinkel, end de traditionelle – de humanist- ske og de progressive.

Analysen didaktiske argumentationsperspek- tiv peger endvidere på: At når lærerne oplever afmagt overfor de voksne unge og kursister, da synes lærerens praksisforløb ikke at bidrage til pædagogiske løsninger herpå. At lærernes

1 Martz 2015, særligt elementerne i artiklen: "Et bud på den nye VUC-lærerrolle" af Janus Wolff Christensen.

2 Som også Christine Antonini fastslår på VUC's årsmøde 2014

3 Dette fokuseres der på på forskellig vis af fx Beck & Paulsen, 2011; GeFU, 2011; CUBION, 2010; Darling-Hammond, 2000; EVA, 2010a, 2010b; Hammeress et al., 2005; Lund & Wahlgren, 2010; Pless & Hansen, 2010; Regon Hovetstaden, 2011; Wahlgren, 2010)

4 Eraut, M. (1994). Developing Professional Knowledge And Competence The Falmer Press.

VOKSENEN

uddannelse

Nr. 113 · Juni 2015

praksisform primært består af mavefornemmelser og ureflekterede beslutninger, belæg og afprøvninger, der ved formål praksis ikke at udnytte et potentielt didaktisk læringspotentiale; At arbejdet med lærernes praktiske ræsonnementer gennem udviklingen af praktiske argumenter kan bidrage til, at praksis kan udgøre dels et læringsorienteret og dels et pædagogisk, almenpædagogisk afsæt.

Undersøgelsen påpeger det problematiske i, at lærernes overvejelser ikke er bundet i et didaktisk vokabular, hvilket kalder på en større bevidsthed om pædagogikkens og fagernes synergi, og vidner specifikt om et behov for iværksættelse af det pågældende lærerkollegies effektivering af et didaktisk reflekterende rum.

Referencer

– Beck, S., & Paulsen, M. (2011). *Mangfoldighed og fællesskab – en etnopedagogisk analyse af kursisthøjtider og klasseroms-kultur på HF og VUC*. Gymnasiepædagogik, (80), 1–280.
– CøFU, V. (2011). *Hold fast – Skitseport over 19 fastholdelsesprojekter på gymnasiale uddannelser*.
– CURBON. (2010). *REKOMMENT – afsluttende evalueringsrapport*.
– Darling-Hammond, L. (2000). *Teacher Quality and Student Achievement: A Review of State Policy Evidence*. Perovos Research. EDUCATION POLICY ANALYSIS ARCHIVES, 8(1), 1–44.

• Uddannelsesprisen 2015
• Ny mellemledelse
• HF'erne kan

– EVA. (2010a). *Fastholdelse i uddannelse, Forsøg med mentor-støtte*. AOF Nord, notat. EVA.
– EVA. (2010b). *Opfølgning på evaluering af projekt "Lige muligheder for alle"* (pp. 1–8). EVA
– Hammernes, K., Darling-Hammond, L., Bransford, J., Berli-ner, D., Cochran-Smith, M., McDonald, M., & Zeichner, K. (2005). *How teachers learn and develop*. In L. Darling-Hammond & J. Bransford (Eds.), *Preparing teachers for a changing world* (pp. 358–389). San Francisco: CA: Jossey-Bass.
– Lund, L., & Wahlgren, B. (2010). *Cooperative Learning i voksensamarbejdet – læring og lærerkompetencer*. *Midvejsna-læring af VUC-projekter "Det samarbejdende klasserum"*. NCK – Pless, M., & Hansen, N. M. (2010). *Hf på VUC – et andet valg*. CøFU.
– Region Hovedstaden. (2011). *Nye lærerroller på VUC – Øget gennemførelse gennem social ansvarlighed*. VUC Lyngby, HF & VUC Nordsjælland, VUC Vestegnen, VUF og VUC Hvidovre – Amager S.
– Wahlgren, B. (2010). *Cooperative Learning i voksensamarbejdet – læring og lærerkompetencer*. Retrieved from

Om Lea Lund

Leas tilknytning til VUC-feltet udspringer af en generel interesse i almen didaktik og læring i arbejdslivet. Hendes forskningsfokus omhandler didaktikken både teoretisk og praktisk, herunder læreres læring og undervisningsstrategier, relateret til undervisning af både børn og voksne. Lea har arbejdet som forskningsassistent ved Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, samt på Nationalt Center for Kompetenceudvikling. Lea er pt. ansat som videnskabelig assistent på Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus universitet.

Mail: lealund@edu.au.dk
Download afhandlingene: www.dpu.dk/om/lla

Uddannelsesprisen 2015

Ny mellemledelse

HF'erne kan

